

Janusz NOWAK
Uniwersytet Opolski, Polska

Samoocena uczniów w aspekcie wykorzystania technologii informacyjnej

Wstęp

Gwałtowne wkroczenie komputeryzacji we wszystkie sfery naszego życia skłania do stwierdzenia, iż umiejętność obsługi komputera stała się w dzisiejszych czasach elementarną umiejętnością, jaką powinien posiadać każdy człowiek. Odpowiednio wczesne nabywanie tej umiejętności gwarantuje jej pełne i szybkie opanowanie. Pozwoli też na ukazanie roli komputera jako narzędzia wspomagającego naukę i pracę oraz na ukształtowanie właściwych w tym zakresie nawyków i postaw.

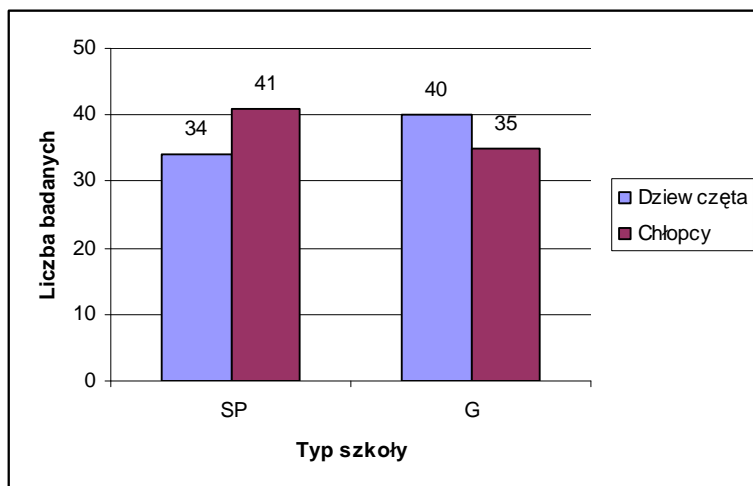
Życie współczesnego człowieka, mieszkającego w którymkolwiek z cywilizacyjnie rozwiniętych krajów, jest ściśle związane z coraz szerszym korzystaniem z rozmaitych osiągnięć techniki i technologii, szczególnie zaś komputerów, Internetu, telefonów komórkowych i innych narzędzi technologii informacyjnych. Stały się one istotnym elementem procesu edukacyjnego, zarówno jako odrębny przedmiot nauczania, jak i narzędzia wspierające kształcenie i samokształcenie praktycznie w zakresie wszystkich przedmiotów. Narzędzia technologii informacyjnych wraz z całą zawartością treściową i medialną są również źródłem rozrywki, narzędziami pracy i dostępu do informacji itp. [Morbitzer 2007: 125].

Technologia informacyjna stanowi integralną część współczesnej rzeczywistości, oddziałuje na wszelkie sfery ludzkiej działalności, stwarza nieograniczone możliwości, między innymi w procesie nauczania i uczenia się [Kuźmińska-Sołśnia 2006: 115]. Już od najmłodszych lat człowiek korzysta z narzędzi technologii informacyjnej, dlatego też w niniejszej pracy przedstawione zostały wyniki badań uczniów (szkół podstawowych i gimnazjów) obejmujące te zagadnienia.

Charakterystyka badanej zbiorowości

Badania zostały przeprowadzone jesienią i zimą 2012 r. wśród uczniów: Zespołu Szkół nr 4 w Czerwoncu–Leszczynie, Publicznej Szkoły Podstawowej nr 5 w Opolu oraz Publicznego Gimnazjum nr 5 w Opolu. Zaprezentowane w niniejszej pracy wyniki badań zostały zebrane podczas tworzenia pracy inżynierskiej Pani Gabrieli Grzmil, studentki IV roku Edukacji Techniczno-Informatycznej Uniwersytetu Opolskiego, która pod opieką naukową autora

artykułu tworzyła swoją pracę pt. *Poziom wiedzy z zakresu technologii informacyjnej wśród uczniów szkoły podstawowej oraz gimnazjum*. Łącznie przebadano 150 osób, w tym 75 uczęszczających do szkoły podstawowej (SP) i 75 do gimnazjum (G). Wśród badanych było 74 dziewcząt oraz 76 chłopców. Szczegółowy rozkład badanych uczniów ze względu na płeć i typ szkoły ilustruje rys. 1.

Rys. 1. Płeć badanych uczniów w zależności od typu szkoły

Metodą badań, którą wykorzystano w celu zebrania materiału empirycznego, był sondaż diagnostyczny. Technika gromadzenia materiału badawczego była ankieta, zaś narzędziem badawczym był kwestionariusz ankiety, który składał się z metryczki, pytań wprowadzających oraz z pytań, w których uczniowie określali swój poziom samooceny z zakresu zastosowania technologii informacyjnej.

Przedstawienie i analiza badań

Pierwsze pytanie wprowadzające, na które odpowiadali badani, dotyczyło korzystania z Internetu oraz posiadania konta e-mail. Wszyscy ankietowani zgodnie zadeklarowali, iż korzystają z Internetu. Zdecydowana większość badanych (84,0%) używa Internetu codziennie. Na uwagę zasługuje fakt, iż większy odsetek uczniów szkół podstawowych (85,3%) aniżeli gimnazjów (82,6%) potwierdza, że korzysta każdego dnia z sieci. Jeżeli chodzi o rozkład badanych ze względu na płeć, to można zaobserwować, że nieco więcej chłopców aniżeli dziewcząt przyznaje, że używa Internetu codziennie.

Konto e-mail posiada 55 badanych (31 chłopców oraz 24 dziewczyny) ze szkoły podstawowej, co stanowi 73,3% ankietowanych. W gimnazjum zaś wszyscy respondenci zgodnie podają, że posiadają konto e-mail (100%). Bardzo

mały procent badanych ze szkoły podstawowej (2,7%) oraz 4% z gimnazjum korzysta z e-maila codziennie. Uczniowie najczęściej wysyłają listy elektroniczne kilka razy w miesiącu (29,3% ankietowanych ze szkoły podstawowej oraz 41,3% z gimnazjum). Należy również podkreślić, że chłopcy znacznie częściej wysyłają e-maile aniżeli dziewczęta.

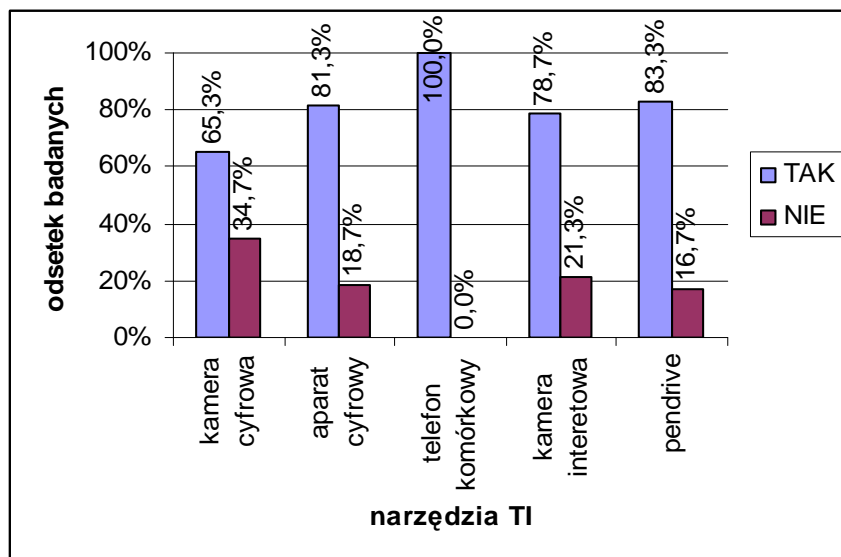
Kolejne pytanie, na jakie odpowiadali badani, brzmiało: „Czy przestrzegasz zasad związanych z prawami autorskimi w czasie pobierania danych z Internetu oraz używania i rozpowszechniania informacji?” Uzyskane wyniki napawają optymizmem, gdyż 92% badanych ze szkół podstawowych oraz 84% gimnazjalistów deklaruje, że przestrzega tych zasad. Należy podkreślić, że w omawianym aspekcie etyczno-prawnym większy odsetek dziewcząt ma świadomość negatywnych konsekwencji nieprzestrzegania prawa. Warto jednak zauważyć, że znacznie więcej badanych ze szkół podstawowych aniżeli z gimnazjów deklaruje, że korzysta z dobrodziejstw dzisiejszej techniki z poszanowaniem obowiązujących przepisów. Można domniemywać, że wraz z wiekiem uczniowie zaczynają łamać obowiązujące zasady etyczno-moralne, nierzadko podpatrując w tym osoby dorosłe.

Następnie uczniowie zostali zapytani o zabezpieczanie swoich danych na komputerze. W tym pytaniu chodziło głównie o zakładanie haseł w celu ograniczenia dostępu do plików przez osoby trzecie oraz tworzenie dodatkowych kopii swoich danych, które znacznie zmniejszają prawdopodobieństwo utraty informacji. Uzyskane wyniki wskazują, że ponad $\frac{3}{4}$ ankietowanych (78,7%) twierdząco odpowiedziało na pytanie dotyczące zabezpieczania danych na komputerze. Świadczy to o wysokiej świadomości użytkowników komputerów pomimo tego, że nie mają oni aż tak dużego doświadczenia.

Kolejne pytania kwestionariusza dotyczyły już samooceny z zakresu zastosowania technologii informacyjnej. Pierwsze pytanie z tej grupy dotyczyło samooceny odnośnie umiejętności związanych z posługiwaniem się podstawowymi narzędziami technologii informacyjnej. Uzyskane wyniki na tę kwestię ilustruje rys. 2.

Na pytanie dotyczące umiejętności posługiwania się kamerą cyfrową i aparatem cyfrowym kolejno 65,3% oraz 81,3% badanych odpowiedziało twierdząco. Z zadowoleniem należy przyjąć, że wszyscy ankietowani odpowiedzieli twierdząco na pytanie dotyczące umiejętności posługiwania się telefonem komórkowym. Można z tego wywnioskować, że obecnie telefony komórkowe stały się bardzo popularnym narzędziem komunikacji i nawet uczniowie szkoły podstawowej nie mają problemów z ich obsługą. 78,7% ankietowanych twierdzi, iż potrafi posługiwać się kamerą internetową, a 83,3% respondentów umie korzystać z pendrive'a. Analizując odpowiedzi uzyskane na ostatnie pytanie, można wywnioskować, że w ostatnim czasie bardzo popularne stały się zewnętrzne nośniki pamięci, dlatego korzystanie z takich narzędzi technologii informatycznej wydaje się być standardem. Uzyskane wyniki dowodzą, że poziom posiada-

nych przez ankietowanych umiejętności posługiwania się narzędziami technologii informacyjnej jest bardzo wysoki. Rozpatrując odpowiedzi badanych z uwagi na płeć, można zaobserwować, że znacznie częściej chłopcy aniżeli dziewczęta deklarują, że potrafią posługiwać się omawianymi powyżej urządzeniami. Nie jest również zaskoczeniem, że uczniowie gimnazjów częściej przyznają się do umiejętności obsługi omawianego sprzętu.

Rys. 2. Umiejętność posługiwania się narzędziami technologii informacyjnej

W kolejnym pytaniu badani mieli ocenić poziom swoich kompetencji w zakresie użytkowania Internetu. W tym celu odpowiadali na szereg dodatkowych pytań. Analiza udzielonych przez uczniów odpowiedzi upoważnia do stwierdzenia, że poziom kompetencji w zakresie użytkowania Internetu jest wysoki. Zadowolający jest fakt, że większość zagadnień w tym zakresie nie sprawiała praktycznie żadnych problemów respondentom, prawie wszyscy potrafią uruchamiać i zamykać strony www (96,7%), korzystać z wyszukiwarek (92,0%), otwierać i zamykać pocztę elektroniczną (86,7%), tworzyć nowy list (86,7%), dodawać załącznik do listu (85,3%), dodawać adres e-mail do listy adresowej (83,3%). Nie powinien nikogo dziwić fakt, że ankietowani nie mają problemów w zakresie użytkowania Internetu, ponieważ wszyscy badani korzystają z Internetu oraz większość posiada pocztę elektroniczną. Największe problemy uczniowie deklarowali z usuwaniem adresów stron WWW z folderu historia. Takie trudności zgłaszało co 3 badany (37,3%). Dokonując pogłębionej analizy, dochodzimy do wniosku, że na stopień profesjonalizmu w aspekcie korzystania z sieci nie mają wpływu płeć oraz rodzaj szkoły.

Uczniowie zostali również poproszeni o ocenę swoich umiejętności z zakresu najpopularniejszych programów pakietu Office, a mianowicie o Worda i Excela. Respondenci oceniali swoje kompetencje w skali stopni szkolnych (od 1 do 6). Jak nie trudno się domyślić, uczniowie w stosunku do swoich umiejętności okazali się mało krytyczni. Dominują oceny bardzo dobre, zarówno wśród uczniów szkół podstawowych, jak i gimnazjów. Występują również oceny dobre, głównie wśród gimnazjalistów oraz oceny celujące w gronie badanych ze szkół podstawowych. Nieco lepiej badani oceniają umiejętność obsługi arkusza kalkulacyjnego aniżeli edytora tekstu. Pozostaje mieć nadzieję, że faktycznie badani posiadają, aż tak wysoki poziom kompetencji, jaki deklarują.

W edytorze tekstu największą trudnością uczniom sprawia zapisywanie dokumentu w różnych typach (m.in. tekst sformatowany RTF, Word 2007, Word 97-2003) oraz z zaznaczaniem pojedynczych znaków, słów, linii, akapitów, całego tekstu. Najmniejszy problem ankietowani mają ze wstawianiem obrazów, grafik oraz wykresów do dokumentów.

Jeżeli chodzi o arkusz kalkulacyjny, to największe kłopoty badani mają z zapisywaniem skróty jako plik typu (m.in. tekstowego, z określonym rozszerzeniem, wersją); adresowaniem bezwzględnym i mieszanym; kopiowaniem i przenoszeniem wykresu/diagramu pomiędzy arkuszami, otwartymi skoroszytami; formatowaniem komórek zawierających liczby; tworzeniem wykresów/diagramów różnych typów na podstawie danych zawartych w arkuszu. Najmniejsze problemy mają respondenci z wprowadzaniem liczb, dat, tekstu do komórki, wstawianiem wierszy i kolumn do arkusza.

Podsumowanie

Na podstawie zebranego materiału badawczego dotyczącego samooceny uczniów z zakresu wykorzystania technologii informacyjnej wśród uczniów szkół podstawowych i gimnazjów należy stwierdzić, że badani wykazują duże zaangażowanie w aktywne współtworzenie społeczeństwa informacyjnego mimo swojego niedużego doświadczenia życiowego. Dobrze to rokuje na przyszłość, w której to młodzi ludzie muszą wykazać się dość rozległymi kompetencjami z zakresu wykorzystania technologii informacyjnej w życiu codziennym.

Wysoki poziom samooceny, który wyłania się z badań, na pewno cieszy, jednakże powodem takiego stanu rzeczy może być to, że uczniowie często są nieświadomi pewnych niedociągnięć ze swojej strony. Badani oceniając siebie, zapewne bazują na ocenach, które otrzymują też na lekcjach informatyki, które są stosunkowo wysokie w porównaniu do innych przedmiotów. Skądinąd wiadomo, że młodzi ludzie bardzo szybko przyswajają sobie wszystkie nowości technologiczne. Należy mieć nadzieję, że wysoka samoocena uczniów zostałaby potwierdzona w praktycznym zastosowaniu podczas przeprowadzania kolejnych już badań.

Literatura

- Grzmił G. (2013), *Poziom wiedzy z zakresu technologii informatycznej wśród uczniów szkoły podstawowej oraz gimnazjum – praca inżynierska*, Opole.
- Kuźmińska-Sołśnia B. (2006), *Nowe technologie informacyjne – szansą i zagrożeniem dla młodzieży szkolnej* [w:] *Komputer w edukacji*, red. J. Morbitzer, Kraków.
- Morbitzer J. (2007), *Człowiek w świecie technologii informacyjnych* [w:] *Komputer w edukacji*, red. J. Morbitzer, Kraków.

Streszczenie

W artykule zaprezentowane zostały wyniki badań, które dotyczyły samooceny uczniów w zakresie korzystania z narzędzi technologii informacyjnej. Uzyskane wyniki badań dowiodły, że badani uczniowie są świadomi dobrodziejstw współczesnej techniki i umiejętnie z nich korzystają. Widoczny jest wzrost umiejętności w deklaracjach badanych w zależności od wieku uczniów.

Słowa kluczowe: narzędzia technologii informacyjnej, samoocena, uczniowie.

Self-assessment of students in terms of the use of information technology

Abstract

The paper presents the results of the research concerning students' self-esteem as far as the use of information technology tools is concerned. The results proved that the students are aware of the benefits of modern technology and that they use them skillfully. An increase in skills is visible in the declarations of respondents, depending on the age of the students.

Key words: information technology tools, self-assessment, students/pupils.